

До спеціалізованої вченої ради К 26.501.01
у Науково-дослідному інституті
інформатики і права НАПрН України

ВІДГУК

офіційного опонента - доктора юридичних наук, професора
Шопіної Ірини Миколаївни,
на дисертацію Бевзи Андрія Сергійовича «Правове
забезпечення інформаційної безпеки ринку цінних паперів
в Україні», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 –
адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження обґрунтовується тим, що в умовах трансформаційних змін та глобалізації розвиток інформаційного суспільства породив запит на нові підходи, засоби, напрями юридичної науки та практики щодо забезпечення безпеки відносно найбільш інформаційно-уразливих соціальних цінностей, які безпосередньо пов'язані з національними інтересами України. Адже, саме національні інтереси є життєво важливими інтересами людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет країни, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробуту її громадян. Можна стверджувати, що одним з важливіших у сучасних умовах в сфері економіки секторів уразливості від інформаційних впливів і загроз є ринок цінних паперів, який лишається одним з вагоміших інститутів світової економіки.

Слід зазначити, що до критеріїв розвитку сучасного ринку цінних паперів, які виникають, і, водночас, стають уразливими в умовах розвитку інформаційного суспільства, завдяки можливостям застосування сучасних технологій, належать: відкритість і запит на доступність інформації про операції на ринку цінних паперів; прискорення швидкості здійснення комунікацій з приводу торгівлі цінними паперами на світовому та локальному рівнях; знеособлення здійснення

операцій (в окремих випадках); особливості здійснення транзакцій з використанням сучасних технологій і кібернетичні загрози; нові умови валютування і можливості використання криптовалют; можливості посягання на ринки цінних паперів як елемент здійснення DIME-агресії та ін. В зв'язку з вказаним, вважаємо, що існує нагальна необхідність вирішення проблем щодо вироблення дієвих та ефективних механізмів забезпечення інформаційної безпеки ринку цінних паперів, як на внутрішньому ринку, так і на міжнародному. У сучасних умовах важливе значення мають видозміни можливостей здійснення комунікацій із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, які безпосередньо впливають на можливості здійснення операцій на ринку цінних паперів у віртуальному просторі.

Проблематика правового забезпечення інформаційної безпеки ринку цінних паперів ще не була темою окремого комплексного наукового дослідження. У поєднанні з прогалинами та суперечностями правового регулювання в цій сфері, зазначене вище свідчить про актуальність обраної Бевзою А.С. теми дисертації – «Правове забезпечення інформаційної безпеки ринку цінних паперів в Україні».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Ознайомлення з дисертацією та авторефератом дозволяє зробити висновок, про високий ступінь вірогідності і наукової обґрунтованості переважної кількості результатів дослідження Бевзи А.С. забезпечено використанням значного обсягу наукових джерел, нормативно-правових актів, а також належних наукових методів, що дозволило здобувачеві сформулювати перелік важливих наукових положень, висновків та рекомендацій.

Безсумнівною перевагою роботи є використання значного обсягу нормативно-правових актів, як законодавчих, так і підзаконних, загальнотеоретичних наукових праць українських та зарубіжних учених, розробок фахівців у галузі інформаційного права, адміністративного, фінансового, цивільного, кримінального права, а також практичних досліджень та експертних висновків.

Мета дисертаційного дослідження полягала в тому, щоб на основі аналізу теоретичних джерел та практики правового регулювання, з урахуванням досвіду Європейського Союзу, розробити доктринальні засади правового забезпечення інформаційної безпеки ринку цінних паперів та підготувати практичні рекомендації, спрямовані на удосконалення актів інформаційного законодавства у досліджуваній сфері. Для досягнення такої мети було визначено завдання, що в основному коректно ставить перед собою автор, а також їх вирішує.

Належний ступень наукової обґрунтованості і достовірності результатів дослідження забезпечено, використанням ряду загальнонаукових та спеціальних методів таких як структурно-функціональний метод, абстрагування, аналізу, синтезу, класифікації, герменевтичний та інші методи наукового пізнання. Діалектичний метод пізнання правових явищ застосовано при розгляді питання виникнення, формування, функціонування правового забезпечення інформаційної безпеки, і зокрема, безпеки ринку цінних паперів (п.п. 1.1, 1.2, 2.2). Порівняльно-правовий метод використовувався для співставлення вимог Ради Європи, досвіду зарубіжних країн щодо правового забезпечення інформаційної безпеки ринку цінних паперів та відповідного забезпечення в Україні (п.п. 1.2, 2.1 та 3.2). Науково-теоретичний метод забезпечив розгляд доктринальних підходів до поняття правове забезпечення інформаційної безпеки, а також його генези під впливом мінливих суспільних відносин кінця XX – початку XXI століть (п.п. 1.1, 2.1 та 3.1). Формально-логічний метод використано при здійсненні оцінки правових положень законодавчих актів щодо ефективності правового забезпечення досліджуваної сфери в Україні (п.п. 2.2 та 3.1). Системний метод використовувався як загальнонауковий, він дозволив дослідити правове забезпечення інформаційної безпеки ринку цінних паперів в ретроспективі (п.п. 1.1 та 1.2) на сучасному етапі (п.п. 2.1 та 3.1) та в перспективі – в умовах глобалізації (п. 3.2). Соціологічний метод дозволив здійснити аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників суспільних процесів, що зумовлювали динаміку розвитку правового забезпечення інформаційної безпеки взагалі та інформаційної безпеки ринку цінних паперів в світі та в Україні в умовах діджиталізації та розвитку

інформаційного суспільства (п.п. 1.2, 2.2 та 3.1.). Історичний метод сприяв дослідженню становлення розвитку унормування та послідовного розвитку правового забезпечення безпеки ринку цінних паперів (п.п. 1.1 та 3.1).

З аналізу змісту роботи вбачається самостійна, завершена, аргументована, комплексна робота, що дозволяє констатувати високий науково-теоретичний та прикладний рівень проведеного дослідження. Вдала структурна побудова дисертації свідчить про науково вивірений та аргументований підхід до вирішення поставлених задач і досягнення мети дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що запропонована здобувачем дисертація є одним з перших комплексних монографічних досліджень, в якому на основі аналізу доктринальних положень правової науки і особливостей правозастосовної практики сформульовано концепцію становлення і розвитку правового забезпечення інформаційної безпеки ринку цінних паперів, а також визначено пропозиції та рекомендації щодо його удосконалення. Запропоновані в роботі наукові положення, у цілому є теоретичним підґрунтям, що покладено в основу вирішення поставленого здобувачем у дисертації головного наукового завдання на основі теоретико-правових здобутків по удосконаленню правового забезпечення інформаційної безпеки ринку цінних паперів.

Здобувач належним чином обґрунтував низку нових теоретичних висновків, котрі мають наукове й практичне значення, що знайшло своє відображення в конкретних теоретичних положеннях і пропозиціях, які винесені на захист дисертації.

Так, у процесі проведеного в роботі дослідження автором особисто розроблено й сформульовано нові наукові положення, а також висновки, зокрема: здійснено комплексний аналіз інформаційної безпеки ринку цінних паперів як предмета правового регулювання, розглянуто інформаційну безпеку ринку як складову національної безпеки держави, проведено аналіз систематизації інформаційного законодавства та запропоновано здійснити кодифікацію інформаційного права, запровадити мінімальні стандарти якості поширення

інформації в тому числі з урахуванням вимог Ради Європи, розроблена система механізмів та стандартів організаційно-правового регулювання інформаційної безпеки ринку цінних паперів.

Цілком слушними виглядають висновки автора про те, що правове забезпечення інформаційної безпеки ринку цінних паперів має визначатися як елемент інформаційно-правової безпеки економіки України, а сам ринок є однією з складових економіки України і вимагає належної правової політики убезпечення від загроз і впливів в умовах інформаційного суспільства. Інформаційно-правова політика убезпечення ринку цінних паперів має виступати складовою правової політики безпеки економіки країни і відповідати вимогам світових стандартів, зокрема, вимогам ЄС в умовах євроінтеграції України.

Автор вірно наголошує про те, що недопустимо доводити до розголошення інсайдерської інформації та маніпулювання нею, адже такі дії становлять загрозу інформаційній безпеці ринку цінних паперів на всіх рівнях: на внутрішньому та зовнішньому. Забезпечення позитивного іміджу учасників ринку цінних паперів, як складової економічної системи країни, і самої країни на міжнародному рівні залежить від інформаційної уразливості ринку цінних паперів від маніпулювання інсайдерською інформацією (розділ 1 дисертації).

Слід підтримати висновки дисертанта про те, що інформаційно-правова політика як визначальна складова структури правового забезпечення інформаційної безпеки ринку цінних паперів може розглядатися як сукупність таких аспектів: а) вимоги євроінтеграції, як політичне рішення, що відображене в Угоді про Асоціацію з ЄС; б) міжнародними вимогами щодо убезпечення та зниження інформаційної уразливості ринку цінних паперів в умовах інформаційного суспільства; в) удосконаленням вимог чинного законодавства в сфері регулювання ринку цінних паперів в частині такого убезпечення; г) залучення учасників ринку цінних паперів до участі у реалізації вимог законодавства щодо убезпечення ринку цінних паперів від інформаційних загроз (підрозділ 2.1. дисертації).

Заслуговують на увагу спроби автора врегулювати правовий статус такого

фінансового інструмента, як криптовалюти. В такому, випадку доречним буде визначити державне регулювання цього сектору ринку за НКЦПФР. Віднести біржі криптовалют до повноправних учасників ринку, що забезпечить взаємозв'язок між суб'єктами криптовалютних операцій, обмін криптовалюти на електронні гроші, валютні цінності, цінні папери. Погоджуємось про необхідність здійснення ліцензування такої діяльності з боку НКЦПФР.

Обґрунтованою та конструктивною постає позиція автора щодо запровадження дворівневої системи механізмів та стандартів організаційно-правового регулювання інформаційної безпеки ринку цінних паперів. Перший рівень встановити на рівні державного регулювання. Другий рівень розглядається, як заходи направлені на те, щоб учасники ринку цінних паперів самостійно мали можливість встановлювати небезпеки витікання інформації та шляхи їх убезпечення (розділ 3 дисертації).

Викладене дозволяє визначити, що дисертація Бевзи А.С. має наукову новизну. Дисертантом на основі опрацьованого наукового, правового та практичного матеріалу сформульовано низку конкретних пропозицій і висновків.

Наукова та практична цінність дисертації полягає в тому, що положення і висновки дисертації можуть бути використані для подальшого розвитку інформаційної безпеки, як держави так і ринку цінних паперів.

При викладені думок, стиль написання роботи автором можна характеризувати, як обґрунтований, лаконічний та внутрішньо логічний. Автор досить толерантний у полеміці з іншими дослідниками, виявляє належну культуру при використанні цитат. Цінністю дисертації, безперечно, є її науково-теоретичний рівень та практична спрямованість. Структура і зміст роботи свідчать про цілісність дослідження. Робота завершується сформульованими висновками, пропозиціями удосконалення чинного законодавства України щодо реалізації державної інформаційної політики. Дисертантом запропоновано зміни та доповнення до Законів України «Про депозитарну систему України», «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», «Про акціонерні товариства», «Про цінні папери та фондовий ринок», «Інститути спільного

інвестування» та Положень НКЦПФР «Положення про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку», «Про розкриття інформації емітентами цінних паперів» та ін.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення, висновки та рекомендації, подані в дисертації, викладені достатньо повно та аргументовано. За результатами дисертаційного дослідження Бевзи А.С. опубліковано п'ять наукових статей в наукових фахових виданнях, в тому числі одна – у зарубіжному науковому виданні, а також п'ять тез доповідей на наукових і науково-практичних конференціях. Зазначені статті містять опис наукових результатів, що підтверджує їх достовірність. Зміст публікацій цілком відповідає тексту дисертації. В зв'язку з чиним, можна зробити висновок, що основні положення та висновки роботи дисертантом оприлюднені належним чином.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Позитивно оцінюючи наукову і практичну значущість рецензованого дослідження Бевзи А.С., необхідно звернути увагу на тому, що дисертація містить наступні спірні положення, які потребують уточнення.

1. Погоджуючись із дисертантом щодо необхідності з'ясування визначення поняття «ринку цінних паперів», водночас, вважаю за доцільне звернути увагу на наступне. Розглядаючи суспільні правовідносини на ринку цінних паперів дисертант зазначає про те, що, в залежності від виду відносин в які вступають суб'єкти ринку цінних паперів, вони можуть бути врегульовані нормами різних галузей права, зокрема, цивільного, господарського, адміністративного, фінансового, податкового, інформаційного права. Натомість, дисертантом приділено незначну увагу дослідженню таких суспільних відносин з точки зору адміністративного або фінансового права, що на мою думку призвело до надання звуженого за змістом поняття «ринку цінних паперів», яке використовується в контексті теми дисертаційного дослідження (с. 19-20).

2. Деякі висновки та зауваження дисертанта, з якими ми можемо в цілому погодитись, носять дещо декларативний характер. Так, наприклад

дисертант зазначає, що вимоги Закону «Про національну безпеку України» носять здебільшого імперативний характер, і не охоплюють повний спектр загроз природним правам людини, адже сучасна людина, і, зокрема, учасник ринку цінних паперів, має додаткові економічні інтереси та характеристики, яким може завдаватися шкода інформаційними загрозами, які супроводжують функціонування ринку цінних паперів (с. 76). Бажано було більш детально визначити сутність вказаних додаткових інтересів та характеристик.

3. Вважаємо належним проведений в підрозділі 2.1. «Компаративно-правові аспекти правового забезпечення інформаційної безпеки ринку цінних паперів України в умовах євроінтеграції» ґрунтовний аналіз нормативних актів Європейського Союзу у галузі ринків капіталу та обігу цінних паперів, натомість слід відзначити, що дисертаційне дослідження мало б більше наукове та практичне значення, якщо дисертант звернув увагу на положення Угоди про асоціацію України та ЄС, яка регламентує співробітництво у питаннях захисту персональних даних, як складової частини забезпечення безпеки ринку цінних паперів.

4. Розглядаючи питання систематизації законодавства в інформаційній сфері, дисертант приділяє досить велику увагу науковим підходам до розробки та моделям Інформаційного кодексу. За результатами проведеного аналізу наукових підходів представників наукової думки, на нашу думку, доречним вбачається визначення авторської моделі структури інформаційного кодексу, натомість дисертант обмежується лише визначенням місця ринку цінних паперів та інформаційних правовідносин з обігу цінних паперів в окремому підрозділі кодифікованого акту.

5. В дисертаційній роботі зазначається про необхідність впровадження та функціонування нових інститутів на ринку цінних паперів в сфері забезпечення безпеки інформації - комітету з обігу інформації при наглядовій раді акціонерних товариств та системи убезпечення ризиків витікання інформації та забезпечення її цілісності. Безспірно, функціонування вказаних інститутів може сприяти розвитку інформаційних відносин на ринку цінних паперів, але в роботі визначено правову

природу цих інститутів. Вважаємо, що виявлення ознак адміністративних та інформаційних процедур сприяло б формуванню науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання процедури забезпечення безпеки інформаційних потоків на ринку цінних паперів.

Слід зазначити, що висловлені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження А.С. Бевзи. Водночас, висвітлені спірні моменти можуть стати приводом для дискусії під час процедури публічного захисту дисертації.

Викладені у дисертації наукові положення відповідають паспорту спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Дисертаційна робота є цілісною, відрізняється єдністю змісту та смисловою завершеністю. Робота оформлена відповідно до вимог, що висуваються до дисертаційних досліджень. Дисертаційна робота Бевзи А.С. «Правове забезпечення інформаційної безпеки ринку цінних паперів в Україні» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем у вигляді спеціально підготовленого рукопису, містить висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні положення, що у сукупності вирішують актуальну наукову задачу у галузі інформаційного права, характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок здобувача у розвиток науки інформаційного права.

Висновок. Дисертація та автореферат за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених питань, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів, теоретичним рівнем і практичною корисністю, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також за оформленням, відповідають вимогам п. 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами), і які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор, Бевза Андрій Сергійович, на основі публічного захисту заслуговує на

присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**професор кафедри
адміністративно-правових дисциплін
Львівського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

І.М.Шопіна

